

DÜŞÜN YAYINCILIK
2006

Düşün Yayıncılık: 150

©
Eserin her hakkı DÜŞÜN YAYINCILIK'a aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir,
izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

Yayına Hazırlayan

İçdüzen / İsra Tanıtım
Baskı ve Cilt / Dergah Ofset 0212 446 00 79
Baskı Tarihi / Eylül, 2006

ISBN 975-550-171-1

Genel Dağıtım

KİDAP

Kitap-Kaset-Dağıtım-Pazarlama
Tel: (0212) 528 12 26-27 Fax: (0212) 528 12 20

Fatma Sultan Mh. Kahhalbağı Sk. No: 55/A Topkapı- İST.
Tel: (0.212) 524 75 24 - 635 27 66 Fax: (0.212) 631 06 15
dusunyayincilik.com dusun@dusunyayincilik.com

Tavsiyeler -1

-Şahsiyetli bir topluma doğru-

Mustafa İslâmođlu

DÜŞÜN YAYINCILIK

KUR'AN OKUMAK

27. Vahyi hayatınızın eksenine yerleştiriniz, ki **Kur'an'sız bir hayat Allah'sız bir hayat** demektir. Allah'la ve kendisiyle tanışmak isteyen Kur'an okusun. Okumak anlamayı ve yaşamayı de beraberinde getirmelidir. Rasul'le tanışmak isteyen Kur'an okusun. Hâlık-mahluk ilişkisinin nasıl olması gerektiğini, Allah ve Nebi arasındaki ilişkinin şahsında görmek isteyen Kur'an okusun.

28. Kur'an okumadan evvel aklınızı ve kalbinizi yoklayınız, Kur'an okumaya müsait mi? Yani aklınız selim, kalbiniz selim mi? Eğer duygu ve düşünce mekanınız Kelam sultanını konuk etmeye hazır değilse, ortalık döküm-saçım, zihin ve yüreğiniz darmadağınık-sa, ortalığı toplayıp bu mekanları Kur'an'a hazırlayınız.

29. Kur'an'ın başına otururken Allah'ın manevi huzurunda diz çökmüş olarak hissedin kendinizi. Öyle ki; Rabbiniz size konuşuyor, siz bir harfini kaçırmamak için can kulağınızla dinliyorsunuz.

30. Kur'an'ı kendinize nazil oluyormuş gibi okuyunuz. Oradaki her hitabı üzerinize alınız. Her anlatılan kıssanın kahramanı yerine kendinizi koyunuz.

31. Kur'an okurken kalbinizin kiblesi sürekli Allah'a yönelik olsun ve şu duayı yapınız: **Allah'ım beni ona ve onu bana aç.**

32. Kur'an'dan öncelikle **muhkem** ayetleri okuyunuz. Onlar "**kitabın anası**"dır. Müteşabihlerle ilk elde meşgul olmayınız.

33. Müteşabih ayetler üzerinde durmanın şartı ikidir: **İman etmek** ve **muhkematı derinliğine bilmek**. Ancak bu şartları haiz olduktan sonra müteşabih (mecazi) ayetler üzerinde durunuz, lâkin sizin ve başkalarının vardığı sonucu iman edilecek bir sonuç olarak dayatmayınız. Unutmayınız ki müteşabihler, Kur'an'ın dinamik ve devingen ayetleridir, **müteşabihlerin metinleri bir kez, mânâları bin kez nazil olur**. Sözkonusu ayetler, üzerinde düşünen her mü'min ve derin ilim sahiplerine sırrını yeniden açar, adeta ilham ile yeniden nazil olur.

34. Kur'an okurken, eğer Arapçaya vakıf değilseniz, gündelik namazlarınızda okuduğunuz kısa sûrelerin mânâsını da ezberleyiniz. Artık namazda sûreyi okurken ezberinizde olan mânâsı da zihniniz-

den geçecektir. Hani, altyazılı bir film olur da hem görüntü hem yazı birlikte devam eder ya, işte öyle.

35. Kur'an'ı gerçek mânâda okumayı bilen etrafınızda bir "ayaklı Kur'an" var ise, Kur'an'ı ondan öğreniniz. Bu, Kur'an öğreniminde Nebevi yöntemdir. Allah Rasulü'nün Kur'an hocası Cebrail idi. Kıraat istikrayı (iyice üzerinde durup kavrama), istikra ise ameli gerektirir.

36. Kur'an'a kendi indî mütâlâlarınızı yamamaya kalkmayınız. Kur'an'm berrak ırmağını, kültürlerin toplu zinasının mahsulü zihin artıklarıyla bulandırmayınız. Bir ayeti doğru anlamak için şu ilkelere dikkat ediniz:

a) O ayeti açıklayan ya da tamamlayan Kur'an'da başka ayet var mı?

a) O ayeti Peygamberimiz nasıl açıkladı, anladı ve yaşadı?

c) O ayeti sahabenin fakihleri nasıl anladı ve yaşadı?

37. İyi biliniz ki Kur'an, geri tehlikeli bölgesi olan bir silah gibidir. Kendi ifadesiyle "mü'minin imanını, zalimin ve kafirin hüsrânını artırır."

38. Hergün, varsa aileniz, hane halkınızla birlikte Kur'an'dan bir parçayı anlayarak okumayı şiar ediniz. Onları da vahiyle tanıştırmışsınız. Bu türden günlük okumalar sizde bir meleke halini alsın. Yemek için kimsenin hatırlatmasına ihtiyaç duymadığınız gibi bunun için de kimsenin teşvikine ihtiyaç duymayınız. İyi biliniz ki kalbin ve kafanın açıklığı, midenin açıklığından daha kötü sonuçlar doğurur. Aklın gıdası salih bilgi, ruhun gıdası ise bu bilginin imana dönüşmesidir. Bütünüyle imana dönüşebilecek tek bilgi kaynağı ise vahiydir. Sahih olmayan bir bilgiyi imana dönüştürmek, zehirli bir yiecekten gıda almaya benzer. Duygu ve düşünce zehirlenmesi, sonuçları açısından gıda zehirlenmesinden çok daha korkunçtur.

39. Çocuklarınıza masal yerine Kur'an kahramanlarının; Hz. İbrahim'in, Hz. İsmail'in, Hz. Musa'nın, Hz. Yusuf'un, Hz. İsa'nın kıssalarını anlatınız. Onların hayal dünyasına çağdaş kültür sahte futbol ilahlarını ve pop megastarlarını sokmadan, siz, Kur'an kahramanlarını sokunuz.

40. Kur'an'ı, onun indiği insanları ve ortamı, vahye muhatap olan

ilk toplumu ve vahyin büyük muhatabı Nebi Aleyhisselam'ı tanımak istiyorsanız, sahih sünnetin kaynakları olan hadis, siyer, meğazi kitaplarını ve sahabe hayatını anlatan eserleri okuyunuz. Unutmayınız ki Kur'an'ı en iyi tanımanın yolu bundan geçer. Vahyin ruhunu ve özünü ancak bu şekilde kavrsınız.

41. Hafızanıza hakkını veriniz; Kur'an'-dan ve sahih sünnetten ayet ve hadisler ezberleyiniz. Kültürünüz artar, literatürünüz genişler. Dahası namazları bir ömür "Elemtere'den aşağısı"yla kılmaya mahkum olmazsınız. Bu bir mahrumiyettir. Kur'an coğrafyasının değişik iklimleri olan değişik surelerden hiç olmazsa küçük küçük parçalar ezberleyiniz. Anlamını bilerek namazlarınızda okuyunuz. Göreceksiniz, namazlarınızdan farklı bir haz almaya başlayacaksınız.

TEVHİD

42. Akidenizi sağlamlaştırınız. Tevhid ve şirki çok iyi öğreniniz. Ki akaid esastır. Dininizi buz üzerine bina etmeyiniz. Babanızdan kaldığı, duyduğunuz gibi değil, Allah'ın istediği gibi inanınız. Akide ayırımında **Allah'a iman**, **tağutu inkar** ölçüsünü esas alınız. Bu, Kur'anî bir ölçüdür.

43. İmanı ilgilendirmeyen meseleleri iman konusu etmeyiniz ki akide sulandırılmış olmasın. Eğer siz akidenizin sınırlarında sürekli nöbet beklemezseniz, görünen ve görünmeyen düşmanlarınız akidenizi tarumar edecek, onun sınırlarını tanınmaz hale getirecektir.

44. Muvahhid olunuz. Tevhid, varlığın hem illeti hem gayesidir. Herşey O'ndandır ve herşey O'na döndürülecektir. Çokta teki görünüz, kesrette vahdeti yakalayınız. "**Lailahe illallah**" evrensel tevhidin en özlü ifadesidir. Kâinata tevhid nazarıyla bakınız.

45. Tevhid akidenizdir. Allah'a iman, sahte tanrıları inkar ile tamamlanır. İmanınızı, şirk enkazı üzerine bina etmeyiniz.

46. İyi biliniz ki şirk; mutlak batıl değil, içine hak karışmış batıldır. Yani şirk, bir hak-batıl şirkettir. Şirkin içerisinde haktan bir parça olması onu mazur gösteremez. Bir kazan bala bir bardak pislik dökülürse oranına bakılmadan tümü atılır.

47. Yalnız Allah'tan korkunuz ve başka hiç bir şeyden korkmayınız. Bu, **korkuda tevhiddir** ve tevhidin bir parçasıdır. Allah'tan başkasından korkmanız, korktuğunuzu başınıza musallat eder.

48. Daima korku ile ümit arasında bulununuz. Korkuda, sevgide ve ümitte tevhidten ayrılmayınız. İyi biliniz ki Allah'tan başkasından korkan iki kez cezalandırılır: I) Korkunun kendisi bir cezadır. II) Korktuğunuz başınıza gelir. Korku, sevgi ve ümidin üçünü birden Allah dışında bir varlıkta toplamak, o varlığı Allah'a ortak koşmakla eş anlamlıdır, şirkidir.

49. En çok Allah'ı seviniz. Bu, **sevgide tevhiddir**. Hiçbir şeyi Allah'ı sever gibi sevmeyiniz, sevgide şirk koşmuş olursunuz. Bu sadece imanınızı zedelemeyiz, aynı zamanda sevdiğinizi de elinizden kaçırsınız. Çünkü Allah Gayur'dur. Kulunun kendi hakkı olan sevgiyi

başkalarına tahsis etmesine razı olmaz.

50. Allah'a dayanınız ve yalnız O'ndan yardım bekleyiniz. "**Hasbünallahu ve ni'me'l-vekil: Allah bize yeter, O ne güzel vekildir**" parolası şiarınız olsun. Bu **ümitte tevhid**dir. Allah'tan ummak kendi başına bir duadır. Kula yaslananlar çabuk yıkılırlar.

51. Mülkün hakiki sahibinin Allah olduğunu bir an hatırdan çıkarmayınız. Bu **mülkte tevhid**dir. İnsanların mülk üzerinde hak iddiası mecazidir. Mülkün gerçek sahibi Allah'tır. İnsanlara emanet etmiştir. Emanete ihanet eden, hainlerin uğradığı cezaya çarptırılır.

52. Hükmü yalnızca Allah'a tahsis ediniz. Bu **hükümde tevhid**dir. Hakimiyet kayıtsız şartsız O'nundur. Mutlak hüküm sahibi O'dur. O'nun mutlak hüküm koyuculuğunu kabul etmeyenler, O'nu inkar etmiş sayılırlar. O, hakimiyetini, kendisine halife kıldığı insanlık eliyle kullanır. O'nun hakimiyeti göklerde de yerde de geçerlidir. O'nun indirdiğiyle hükmetmeyenler fasıkların, zalimlerin ve kafirlerin ta kendileridir.

53. Ölüm ve hayat O'nun elindedir. Öldüren ve yaşatan O'dur. Bu da tevhidin bir parçasıdır. Bu inanç insanları ölüm kâbusundan kurtarıp onlara emniyet ve güvenlik duygusu verir.

54. **Başarı Allah'tandır.** Başarıyı mutlak mânâda kelle sayısına, maddi güce bağlayarak Allah'ı hesaba katmamak bir akide zaafıdır. Allah'ın başarı için koyduğu sünnetlere uymadan başarı beklemek de Allah'ı hakkıyla tanımamak demektir. O, başarı için koyduğu evrensel kurallara riayet eden herkese başarıyı ihsan eder.

55. **Rızık Allah'tandır.** Allah rızıkı elde etmeyi bir kurala (sünnet) bağlamıştır. Açlık korkusu, açlığın kendisinden bin beterdir. Allah'ın koyduğu evrensel kurallar olan "sünnetullah" a sarılan herkes çalıştığının karşılığını alır. Bu karşılık verilirken inancına değil, hak edip etmediğine bakılır. Allah yolunda harcamca malın azalacağını zannetmek, **rızıқта tevhidin** olmayışının bir sonucudur.

56. "**Ümmetiniz bir tek ümmettir.**" Bu bir tek ümmeti parçalayan tüm tavır ve davranışlardan uzak durunuz. Tefrika çıkarmak şirkin sosyal çeşididir. Tevhidin toplumsal boyutta tezahürüne vahdet denir. Vahdeti, yalnızca **muvaahhid** olma vasfını kazanmış Müslümanlar oluşturabilir.

57. İnsanın üç temel boyutu olan **duygu, düşünce ve eylem** denge-

sini adil bir biçimde kurunuz. **Denge**, müslümanın tavrı olmalıdır. Korku-ümit dengesi, dünya-ahiret dengesi, zâhir-bâtın dengesi, bölgesellik-evrensellik dengesi, akıl-iman dengesi, bilim-din dengesi, birey-toplum dengesi, sevgi-nefret dengesi bunlardan birkaçı.

58. Kur'an bu ümmeti "**dengeli/vasat**" olmakla tavsif etmektedir. Fikrî, akidevî, ahlakî, amelî dengeyi bireysel planda dahi kuramamış olanlar, dengenin öbür adı olan İslam'ı insanlığa nasıl taşıyacaktı?

59. Muvahhid Müslüman, Lailahe illallah diyen ve bunun bedelini ödemeye hazır olmalıdır.

60. Muvahhid Müslüman, Allah'ın dostlarını seven ve sevdiklerine cennet kesilen; Allah'ın düşmanlarına kızan ve kızdı mı cehennem kesilendir.

61. Muvahhid Müslüman, kendi kendine yeterli olmadığını her saniye bilincinde olan, Rab olarak yalnızca Allah'ı tanıyıp O'nun sıfatlarını hiçbir mahluka vermeyendir.

62. Muvahhid Müslüman, kayıtsız şartsız O'na teslim olan ve "**ben alemlerin Rabbine teslim oldum**" diyendir.

63. Muvahhid Müslüman, kalbî, kavli, amelî, siyâsî, fikrî, ahlakî her türlü şirkten uzak durandır.

64. Muvahhid Müslüman, zerreden küreye, habbeden kubbe, damladan okyanusa, atomdan evrene, baktığı herbir şeyde Allah'ın kudretini, vahdaniyetini, adaletini ve hikmetini gören kimsedir.

65. Beden ülkenizin başkenti olan yüreğinizde imanınızı iktidar ediniz. Yüreğinizi daru'l-İslam kılınız. Unutmayınız ki yüreğini daru'l-İslam edemeyenler, evlerini ve vatanlarını hiç edemezler.

66. İmanın iktidar olmadığı bir yürekte şeytan ihtilal yapar ve iktidarını kurar. Ancak bu iktidara zemin hazırlayan el-ayak, göz-kulak, dil-dudak gibi organlardır. Bunlar şeytanın iktidar savaşında kullanılacağı lojistik destek için gûnahtan mermi imal ederler. Eğer bu organlar imanın iktidarı için çalışırsa yürek başkentindeki **iktidar savaşından** iman galip çıkacaktır.

67. "İç savaş" ölünceye dek sürecektir. Şeytanla hiçbir zaman ateşkes ilan etmeyiniz. "**Şeytan sizin apaçık düşmanınızdır.**" Nefsini/kendinizi temize çıkarmaya çalışmayınız, "**kuşkusuz nefis kötülüğü emreder.**" Yürek ülkenizde iman ile şeytan'ın ebedi savaşın-

da imana salih amellerden lojistik destek sağlayınız. Unutmayınız ki **“cennet, insan nefsinin sevmediği şeylerle kuşatılmıştır.”**

68. “Canım istiyor” dediğiniz şeyi, nefsinizin mi, imanınızın mı istediğini iyi kontrol ediniz. Beden ülkenizin yürek başkentinde imanı iktidar etmek için ona destek veriniz. Eğer beden başkenti kalp düşerse taşrası el-ayak, göz-kulak, dil-dudak hep o iktidarın emrine girer ve artık ona çalışır. Söz geçiremezsiniz.

69. Kalbiniz imanınızın mezarı değil, sarayı olsun. İmanınızı iktidarsız etmeyiniz. Yüreğe hapsedilmiş iktidarsız bir iman size ne yararı olur?

FIKİH

70. Fıkıh, fıkıh okumak değil fıkhetmek, yani düşünmek, akletmektir. Fıkıhı, düşünmeyi öğrenmek için okuyunuz. Sizden öncekilerin dinin temel metinleri üzerinde ne denli kafa yorup ceht sarfettiğini en güzel fıkıh okuyarak öğrenebilirsiniz.

71. Fıkıhlı yaşayınız. Fıkıhlı yaşamak hukuklu yaşamaktır. Hukuksuzluk demeye gelen fıkıhsızlık anarşizmdir. En büyük nizama aşık olan birinin hayatında nizamsızlığa ve intizamsızlığa yer yoktur.

72. Yaptığınızı her bir işin İslam şeriatındaki yerini öğrenmeyi şiar ediniz. Bu Müslümanlığınızın olmazsa olmaz bir parçası olsun. Ki siz kitapsız değil, kitaplı bir dinin müntesibisiniz. Hayatınızda 'kitapsız iş' olmamalıdır.

73. İbadet fıkını bilmek gibi meslek ve iş fıkını bilmek de boyunuza borçtur. Herkes mesleğiyle ilgili fıkı mevzuatı bilmek zorundadır. Bu farz-ı ayndır o kişiye, tıpkı gündelik işleri konusundaki fıkı (ilm-i hal) bilmede olduğu gibi. İbadetlerinizi atamzdan gördüğünüz gibi değil Peygamberin yaptığı gibi yapınız. Bunun için de ibadet fıkını iyi öğreniniz. Eğer becerabiliyorsanız ibadetlerinizin delillerini de öğreniniz. Zaten "mukallid" diye ona derler.

74. Taklit değil **tahkik** ehli olmaya gayret ediniz. Taklid Arap dilinde "deve yuları" anlamına gelen "gılade" kelimesinden türetilmiştir. Elbet her taklit "yular" geçirmek değildir. Zaten "gılade" teriminin bir mânâsı da "gerdanlık" demektir.

75. Takip ettiğinizin taklitçisi olmak yerine tahkikçisi olunuz. Gölgesi olmak yerine "Şahsiyet" olunuz. Elbet bu geniş yığınlar için mümkün değildir. Eğer ille de taklid edecekseniz en iyiyi taklid ediniz. Allah'ın size örnek gösterdiğini taklid ediniz. İpini yanlış kılavuzun eline verenin encammdan korkulur. Unutmamak gerekir ki kayıtsız şartsız taklidi caiz olan tek beşer "Allah'ın ahlakıyla ahlaklanan" masum Nebi'ler ve dolayısıyla onların son ve kamil mümessili Muhammed aleyhisselamdır.

SIHHAT VE NEZAFET

76. Sağlığınıza dikkat ediniz ve Allah'ın size bir emaneti ve ayetlerinden bir ayet olan bedeninizi koruyunuz.

77. Bedeniniz bineğinizdir, onu hor kullanıp kulluk yolundaki kolda dökülmeyiniz. Unutmayınız ki sıhhat her şeyin başıdır. sıhhat deyince aklınıza yalnızca etin ve kemiğin sıhhati gelmemelidir. En az bunlar kadar, hatta bunlardan çok daha önemlisi aklın ve ruhun sıhhatidir. Bu ikisinin sıhhatine azami itina gösteriniz. Kafa ve kalbin hastalıkları da vardır. Elbet bu ikisinin kendine özgü tedavi yolları ve ilaçları da vardır. Negatif ve faydasız bilgiler düşünce virüsü, her tür günah ve yasak duygular kalp virüsüdür. Aklın gıdası ilim ve tefekkür, kalbin gıdası iman ve tezekkürdür.

78. Temiz ve düzenli olunuz. Unutmayınız ki temizlik imandandır. Evinizde, işyerinizde, bedeninizde, kafanızda, kalbinizde, ağzınızda, gıdalarınızda temizliğe dikkat ediniz ki insanlar sizden tiksinsin.

79. Temizlik güzelliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Müslüman ise güzelliğin her türünün insanlar arasındaki mümessilidir.

80. **Hadesten ve necasetten tahareti** geleneksel ilmiyelerde olduğu gibi yalnızca bir alana hapsedmeyiniz. Hoş olmayan ve insanı rahatsız eden kokulardan arınmayı da necasetten taharet biliniz. Dahası **duygu ve düşünce necasetlerinden de temizleniniz**. Elbiseniz ve seccadeniz temiz olduğu halde hâlâ huşu ile bir vakit namaz kılmanın hasretini çekiyorsanız bunun sebeplerinin duygu ve düşünce necasetlerinden tathir olamamakta arayınız.

81. Temizliğin dış boyutuna dini literatürde "taharet", iç boyutuna "tezkiye" denilir. Temizliği sadece dış ya da sadece iç alanda tek boyutlu olarak yapanlar gerçek temizliğe ulaşamazlar. İstinca, istibra, abdest, gusül, misvak, güzel koku, saç bakımı, tırnak kesme, gereksiz tüyleri giderme, sünnet olma, yemekte el yıkama hep fıtratın gerektirdiği temizliğe ulaşmak için "dini" bir muhteva kazandırılan temizlik unsurlarıdır.

82. Nasıl bir toplumun sınai gelişmişliğinde elektrik kullanımı

bir ölçü ise, toplumsal temizliğin ölçümünde de temizlik için su kullanımını o derecede önemli bir ölçüdür. İşte Hz. Nebi (sav) dünyanın en az su kullanan kavmini temizlik maksadıyla dünyanın en çok su kullanan toplumu haline getirerek toplumsal ve medeni bir inkılaba imzasını atmıştır.

83. "Abdest mü'minin silahıdır." Sizi adım adım takip eden "apaçık bir düşman"ın varlığında silahsız dolaşmayınız. Bunu tabiat haline getiriniz. Abdestli dolaşmanın ruhunuz üzerindeki olumlu ve rahatlatıcı etkisini hemen farkedeceksiniz. Yersiz endişelerden, gereksiz korkulardan, angoisse ve melankoliden, gündelik telaş ve dağdağın stresinden sizi uzak tuttuğuna şahid olacaksınız.

84. **Su ve toprak** insanın asli madenlerindedir. İnsanla toprağın, insanla suyun, özetle insanla tabiatın temel elementlerinin sık sık buluşmasını temin eden fitrat dini "İslam"ın her emrinde henüz ulaşamadığımız nice sırların saklı olduğunu aklınızdan çıkarmayınız.

AHLÂK

85. Sözüünüzde ve özünüzdde doğru olunuz. Yalana alışmayınız. İnsanlar siz konuştuğunuz zaman tereddüt etmeden “bu doğru söyler” desinler. Bu “emin” olmanın ta kendisidir. Unutmayınız ki “rasul” olmadan çok daha önce “emin” olan bir Peygamberin ümmetiyiz. Emniyeti yara alanın imanı yara alır. Kişi, kendisinden emin olamayan biri için “mü’min” değildir. **Mü’min kendisinden emin olunanıdır.** Elbet her söylediğin doğru olmalı. Ancak doğruyu doğru yerde, doğru zamanda ve doğru bir üslupla söylemezsen, o doğruya zulmetmiş olursun. Yalancının mumu yatsıya kadar yanarmış. Yatsı namazını kılmadan yattığı halde bu nifakının ortaya çıkmaması için mumu yak bırakmış ki insanlar yatsının vaktini gözlüyor zannetsinler!?

86. Cesaretli ve metanetli olunuz. Ancak cesaretiniz hissizinzen ve cehaletinizden değil, ilminizden ve imanınızdan kaynaklansın. Allah’ın dostlarına cennet, O’nun düşmanlarına cehennem kesiliniz. Biliniz ki Allah için sevmenin olmazsa olmaz şartı, Allah için buğ-zetmektir.

87. Metanetsiz cesaret dengesizliktir. Ancak gerçekten şecaatli olanlar metanetli olabilirler. Cesareti ilim ve imanından kaynaklanmayanda metanet olmaz.

88. Uyuşuk ve pısrık olmayınız. İçinde yaşadığınız toplumun, çevrenin, evrenin farkına varınız. Elbet içinde yaşadığınız toplum da sizin farkınıza varacaktır. Başkalarının yalanlarına gösterdiği ilgi ve alakayı siz doğrularınıza göstermiyorsanız Rasul’ün diliyle “vehn” mikrobunu kapmışsınız demektir. Vehn, uyuşukluk ve pısrıklık demektir.

89. Sırrı gözetiniz. Size verilen her sır bir emanettir. Sırrı açığa vuran haindir; emanete ihanet etmiş olur. Kellenizi verseniz de sırrınızı vermeyiniz. Ancak o zaman kelimenin tam anlamıyla “mü’min” olursunuz.

90. Sır saklamayı bilmek kadar başkalarının sırrını araştırmamak da ahlâkî bir görevdir. Bu, merakın cinayete dönüştüğü noktadır. Verilmek istenmeyen bilgiyi öğrenme noktasında istekli olmayınız. O bilgi size lazım değilse “faydasız bilgi” olur. Biliniz ki Nebi (sav), fay-

dasız bilgidен Allah'a sığınmıştır.

91. Hatayı kabul etmekten ve özür dilemekten utanmayınız. Utanılacak şey hatada ısrar etmek ve insanlara özür dilememektir. Hata etmek bir kez suçsa, hatada ısrar bin kez suçtur. "Kişi hatasını bilmek gibi irfan olmaz" demişler. El-Hak doğrudur. Sizin gerçek dostunuz sizi hata yaptığınızda şefkatle uyarandır. Ayıbına ilk tükürmesi gereken biri varsa, o kişi, o ayıbı işleyenin kendisi olmalıdır.

92. Kişinin düşebileceği en acı ve komik durum kendi hatasını savunmak, hatta doğru gibi göstermeye çabalamaktır. Bunu farkında olmadan yapan biri mazur görülebilir belki ama bilerek yapan biriyle ilişkinizi kesiniz. Çünkü ahlaki zaafırlar bulaşıcıdır ve o ilişki üretici ve yararlı bir ilişki olma özelliğini kaybetmiştir.

93. Herşeyden öte hatayı savunmak heva ve arzuyu savunmak demektir. İşte bu "hevayı tanrı edinme"nin ta kendisidir.

94. Kanaatkâr ve tok gönüllü olunuz. Açlık mümkündür, normaldir. Anormal olan tok iken açlık korkusu çekmektir. Açlığa müptela olanlar birkez sıkıntı çekerler. Ama açlık korkusu denen belaya müptela olanlar ömür boyu sıkıntı çekerler, isterse servetleri yedi sülalelerine kâfi gelsin. Bu nedenle aç kalma korkusu, aç kalmanın kendisinden bin defa daha beterdir. Bu hastalığa yakalananlara dünyanın tümünü verseniz doyuramazsınız. İşte yığma ve biriktirme hırsı burdan gelir.

95. Kanaatkâr ve tok gönüllü olanın gözü de karnı da tok olur. Ancak kanaatsiz ve aç gönüllü olanın karnı doysa da gözü doymaz.

96. Dünya ve dünyalıkların sahibi olunuz, ne ki onların sizin sahibiniz olmasına izin vermeyiniz. Eşya size hizmet etsin, siz eşyanın hizmetkârı olmayınız. Kendi şerefınızı kendi ellerinizle düşürmüş, eşrefi mahlukatı esfeli mahlukat (mahlukatın en sefili) etmiş olursunuz.

97. Allah dünyayı kendisine ulaşan yolda size binek/merkep kılmıştır. Bunu tersine döndürüp siz dünyanın bineği/merkebi olmayınız. Lat, Menat ve Uzza'nın yerini ev, araba ve eşyanın aldığı bir toplumda siz bunlardan insana "efendi" olamayacağını hayatınızla topluma gösteriniz.

98. Gıybet ve dedikodu yapmayınız. Bu toplumsal bir hastalıktır. Bu hastalığa daha çok tatminsiz ve zevzek insanlar müptela olur.

Ömrü başkalarının dedikodusuyla tüketmek, aynı zamanda bir kaçış yöntemidir; kişinin kendi kendisinden kaçışı...

99. Kendisini kendi gündemine almak istemeyen kişi, başkalarını gündeminden hiç düşürmek istemez. Bu ise zavallılıktır. Mü'minler, elinizden ve dilinizden emin olsun. Silahla beceremediğiniz katliâmı, dilinizle gerçekleştirmekten kaçınınız. Biliniz ki "**Mü'minin mü'mine kanı, malı, ırzı ve suizannı haramdır.**"

100. Gıybetin bir kul hakkı olduğunu unutmayınız. Oturup kal-kıp ağızlarında mü'minlerin etini dişleyenler, insan yiyen yamyamlardan daha az suçlu değildirler. Gıybet ve dedikodu bağımlısı bazı insanlar bunu bir ruhi istimna, bir tatmin yöntemi olarak yaparlar. Bu tür insanlarla birlikte olduğunuzda, size Müslüman eti yedirmesine izin vermeyiniz.

EDEB

101. “**Edep yahu!..**” Eskilerin tekkelerin girişlerine yazdığı bu cümleyi şimdilerde herkesin, özellikle de Müslüman gençliğin alnına yazmak geliyor içimden. **Edeb imanın yıldızıdır.** Edebini kaybedenin imanının yıldızı sıyrılmıştır.

102. Başkalarına saygı gösterince küçüleceğini zannedenler tatsız ve hastalıklı tiplerdir. Öz güveni olan şahsiyetli insan, beşeri münasebetlerinde saygıyı ve sevgiyi esas alır. Akıllı insan bilir ki, başkalarına saygısız olmayanın kendisine karşı da saygısı yoktur. Ve yine sayanın sayılacağını aklından çıkarmaz.

103. Bazı eylemler yasak-serbest, haram-helal, meşru-gayr-ı meşru sınırlarında değil, güzel-çirkin, iyi-kötü, makbul-merdut sınırlarında değerlendirilmelidir. Her saygısızlık ve edepsizlik haram/yasak değildir belki, ama çirkindir, kötüdür, merduttur. Eylemleri için tek tanımlayıcının haram-helal sınırları olduğunu söyleyenlere, Hz. Nebi'nin söylediği şu sözü hatırlatınız: “**Utanmazsan istediğini yap.**”

104. Edeplilik ve saygı bir **öğretim** değil bir **eğitim**, yani **terbiye** işidir. Genellikle yalnızca öğretilip eğitilmeyenler, talimden geçirilip terbiyeden geçirilmeyenler arasından çıkar edep ve saygı özürlü kişiler. Bu gibilerden alınacak dersler de vardır kuşkusuz. Zata sormuşlar: “**ede- bi kimden öğrendin**” diye. Cevap vermiş: “**Edepsizlerden.**”

105. Hayalî ve edepli olunuz. Edeplilik imanın aksesuarıdır, takınız. Kullara karşı ayıp sözkonusu olduğu gibi Allah'a karşı da sözkonusudur. Unutmayınız ki “el-insan abidü'l-ihsan: insan iyiliğin kulcuğudur” demişler. Yine unutmayınız ki edepli ve terbiyelice söylenmiş bir batılın alıcısı, edepsiz ve terbiyesizce söylenmiş bir hakkın alıcısından çok daha fazla olabilir.

106. Kahkaha atarak gülmek, orda burda gezinerek birşeyler yiyip içmek, hafif düşürecek giysilerle dolaşmak, gereksiz el şakaları yapmak gibi “sulu” tavırlardan uzak durunuz.

107. Eğer becerebiliyorsanız çok ağlayınız. Rasulü, biraz da, ağlayabilenler anlayabilirler. Kimi zaman göz yaşları kurşundan daha etkili olabilir. Gözyaşını tanımayan tuzu kuru bir insanın kalbiyle gö-

zû arasındaki bağlantı kopmuş demektir. Böyle birinin, baktığına imanın feraset ve basiretiyle bakamayacağını, müsteşar olamayacağını, olaylar ve eşyayı yorumlarken isabet edemeyeceğini biliniz!

108. Sürekli vakur ve ciddi olunuz. Hafif meşrep olmayınız. "Oynayan taş yosun tutmaz" derler. Vakar imanın süsüdür. Hafif meşrep insanlar toplum içerisinde saygı uyandırmazlar. Vakarla kibri ve şişinmeyi karşıtırmayınız. Eğer kâmetiniz kıymetinize uygun değilse vakar adı altında kibir ve riya sergileyebilirsiniz. Kıymetiniz şöhretinize uygun olsun. Eğer şöhretiniz kıymetinizden fazla ise bu açığı riya, entrika, dalavere ve daha başka şeylerle kapatmaya kalkarsınız. İşte o zaman şöhret de, ilim de bir afete dönüşür.

109. Ciddiyetiniz latif olup latife yapmanıza engel olmasın. Yani anut olmayınız. Somurtkanlıkla ciddiyet arasında dağlar kadar fark vardır. Ciddiyet göstereceğim diye abus bir çehreyle insanların gözlerine biber saçmayınız. İyi biliniz ki insan, tebessüm ederek de ciddi olabilir.

110. Kahkaha ile tebessüm, "zırlı zırlı ağlamak"la "gözlerinden dökmek", "sevinçten çıldırmak"la memnun olmak, "bayılmak"la hoşuna gitmek, "vurulmak"la sevmek, "eşek şakası" yapmakla latife yapmak, tıkinmakla yemek, caka satmakla yürümek, lavgarlık yapmakla konuşmak, somurtmakla susmak, "takılmak"la "olmak" arasındaki fark edeple edepsizlik arasındaki fark kadar büyüktür. Bunu unutmuyunuz.

BEŞERİ MÜNASEBETLER

111. İyilikleri ve güzellikleri almak ve vermek için etken ve edilgen olunuz. Ancak kötülükler ve kendi kusurlarınız için yalıtkan olunuz. Kusurlarınızı ve hatalarınızı başkalarına bulaştırmayınız. Dostlarınızın hüznünü ve sevincini paylaşınız. Yürek avcısı olunuz. Müstesna zamanları, kederli ve sevinçli anları insanların gönlünü kazanmak için ele geçmez fırsatlar olarak değerlendiriniz.

112. Eğer İslami değilse, gittiğiniz ortama ve girdiğiniz topluma uymayınız. Gittiğiniz ortamı ve girdiğiniz toplumu kendi inançlarınıza uydurunuz. Gittiğiniz yere ortamınızı da beraberinizde götürünüz. Kendi değerlerinize göre bir çevre oluşturmazsanız, birileri sizin adınıza, sizin değerlerinize taban tabana zıt bir çevre oluşturuvacaktır.

113. Mütevazı olunuz fakat şahsiyetsiz olmayınız. Alçak gönüllük alçalmak demek değildir, bilakis yücelmektir. Allah, kitabında mü'minleri tanımlarken "**mü'minlere karşı zilletli, kafirlere karşı izzetlidirler**" buyuruyor. İyi biliniz ki, mü'min kardeşlerine karşı tekebbürlü havalara girenler, kafirler, münafıklar ve fasıklar önünde iki büklüm olmaktadır.

114. Kardeşine karşı mütevazı olunca değerinin düşeceğini zannedenler gerçekte şahsiyet sahibi olamayan hastalıklı ve kompleksli tiplerdir. Böyleleri sudan ibret alsınlar. Bakınız, su hep en engin yerlerden akar, fakat bu durum ona izzetinden bir şey kaybettirmez. Dilimize deyim olarak dahi girmiştir: "Su gibi azîz olasin" derler. Onun alçaklardan akması değerinden hiçbir şey eksiltmez. Su, köklerden ağaçların ta zirvesinde çıkar, kar olur, dağların zirvesine yaşar, buhar olur göklere uzanır.

115. İzzeti ve yüceliği şahsiyetinden kaynaklanmayan insanlar, tevazu göstermeye, mütevazı yaşamaya, giyinmeye, yemeye ve do-laşmaya korkarlar. Aşağılık duygusu taşıyanlar sözlerinde, davranışlarında ve yaşantılarında alçak gönüllü olamazlar.

116. Tevazuda ölçüyü kaçırıp imanın vakarını ayaklar altına vermek ise bir meziyet değil, bir kişilik zaafıdır. Kafiye, münafığa ve fasığa karşı herhangi bir menfaat için tevazu ise zilletin ta kendisidir.